

УДК 338.43:336.532(477)

Батракова Т.І.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Запорізького національного університету

Рудь Л.М.
студентка економічного факультету
Запорізького національного університету

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

THE MODERN STATE OF INVESTING THE AGRICULTURAL SECTOR

АНОТАЦІЯ

Розглянуто сучасний стан інвестування аграрного сектору. Зроблено аналіз динаміки інвестування підприємств агропромислового комплексу України. Розглянуто структуру джерел інвестування. Визначено основні напрями розвитку підприємств сільського господарства. Наведено напрями поліпшення інвестиційної привабливості підприємств. Розроблено заходи щодо поліпшення інвестиційної привабливості підприємств агропромислового сектору.

Ключові слова: сільське господарство, аграрний сектор, криза, конкурентоспроможність, економічний розвиток, інвестиції.

АННОТАЦИЯ

Рассмотрено современное состояние инвестирования аграрного сектора. Сделан анализ динамики инвестирования предприятий агропромышленного комплекса Украины. Рассмотрена структура источников инвестирования. Определены основные направления развития предприятий сельского хозяйства. Приведены направления улучшения инвестиционной привлекательности предприятий. Разработаны мероприятия по улучшению инвестиционной привлекательности предприятий агропромышленного сектора.

Ключевые слова: сельское хозяйство, аграрный сектор, кризис, конкурентоспособность, экономическое развитие, инвестиции.

ANNOTATION

Considered the current state of investing in the agricultural sector. The analysis of dynamics of investment of enterprises of agroindustrial complex of Ukraine is made. The structure of sources of investment is considered. The main directions of development of agricultural enterprises are determined. Areas of improvement of investment attractiveness of enterprises are presented. Measures to improve the investment attractiveness of the agro-industrial enterprises have been developed.

Keywords: agriculture, agrarian sector, crisis, competitiveness, economic development, investment.

Постановка проблеми. Сьогодні підприємства агропромислового комплексу мають проблеми, пов'язані з фінансовим характером. Розвиток сільського господарства в Україні потребує залучення методів для підвищення ефективності виробництва та його розвитку. Це спричиняє розвиток технічного процесу виробництва, залучення інвестицій на розроблення проектів та впровадження нових напрямів діяльності підприємств. Вирішення проблем фінансування підприємств агропромислового комплексу передбачає вдосконалення механізмів залучення коштів шляхом підвищення інвестиційної привабливості [3, с. 38–41]. Інвестиційна діяльність у секторі сільського гос-

подарства вимагає більш детального дослідження всіх аспектів. Отже, проблема інвестування аграрного сектору є дуже важливою темою для вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестування аграрного сектору розглядалося у працях М. Ашкінова, О. Дація, М. Саблука, М. Герасимчук, В. Беседіна, М. Лесечка, С. Білої та ін. Проте ця тема є недостатньо розкритою і має певні невирішені питання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. За нестабільної економіки та несприятливого економічного стану інвестування аграрного сектору має низку проблем. Залишаються невирішеними питання про вдосконалення методологічних підходів, які вирішують проблеми залучення інвестицій у галузь сільського господарства. Це зумовлює актуальність вибраної теми дослідження та необхідність дослідження проблем.

Мета статті полягає у визначенні стану інвестування аграрного сектору України та розробленні основних напрямів його поліпшення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні аграрний сектор до 2016 р. був провідною галуззю, у структурі більшу частку займало сільське господарство, оскільки воно є пріоритетним для вітчизняної економіки. Україна володіє потужним природно-ресурсним потенціалом для розвитку аграрного сектору, оскільки Україна володіє 25% чорноземів світу. Аграрний сектор є одним із ключових секторів економіки, близько 72%, або 43 млн. га, від загальної площі країни займають сільськогосподарські угіддя [5, с. 136–143]. Даний сектор формує 20% ВВП країни.

Продукція агропромислового комплексу становить 38,2% товарного експорту країни. Основними експортерами є Азія (47,2%) та країни Європейського Союзу (27,9%). Розглянуто структуру аграрного експорту у 2017 р. (рис. 1).

Отже, спостерігаємо, що основну частку експорту становлять зернові культури, основними є кукурудза та пшениця. Найменшу частку становлять молокопродукти, це пов'язано з низьким рівнем якості даного виду продукції, оскільки вона не відповідає міжнародним стан-

дартам. Сьогодні Україна входить у сімку світових лідерів за виробництвом зернових культур та соняшникової олії.

За сучасних умов нестабільного економічного та політичного стану погіршився стан інвестиційної діяльності в аграрному секторі, що негативно впливає на соціально-економіч-

ний розвиток села. Розглянуто динаміку надходження прямих інвестицій у сектор сільського господарства за період 2010–2017 рр. (рис. 2).

Отже, спостерігається помітний спад надходжень прямих іноземних інвестицій з 2014 р., це пов'язано з початком конфлікту України

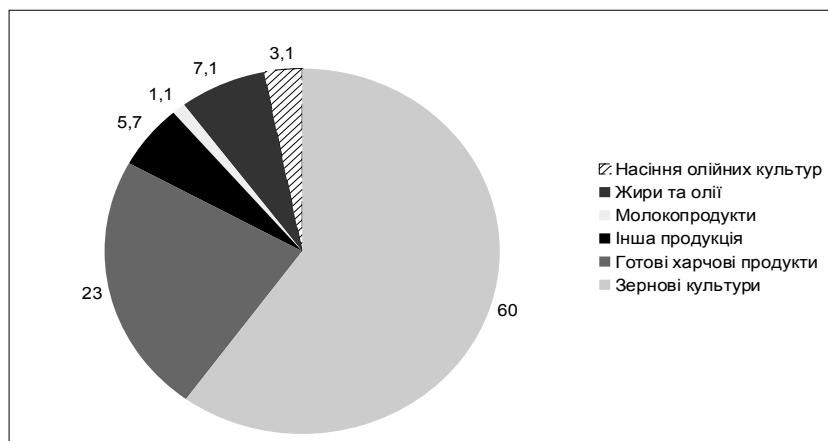

Рис. 1. Структура аграрного експорту в 2017 р., % до обсягу експорту [7]

Рис. 2. Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій у сільське господарство України, 2010–2017 рр., млн. грн. [7]

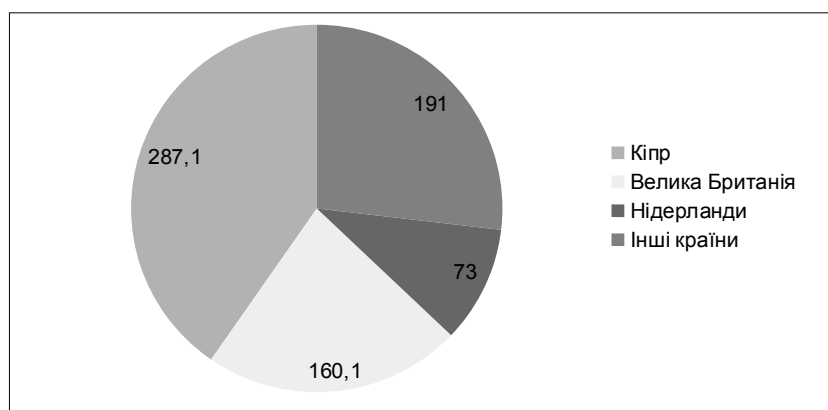

Рис. 3. Основні країни-інвестори у січні-червні 2017 р., млн. дол. США [7]

з Росією, що спричинило нестабільне економічне положення країни. Обсяг прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор на кінець 2014 р. зменшився на 13,4% порівняно з їх обсягом на початок року [7]. Як наслідок, зменшилася прибутковість підприємств сільського господарства внаслідок несприятливих умов для отримання кредитів підприємствам для поліпшення свого фінансового стану. У 2017 р. сільське господарство України починає відновлюватися після різких змін, що спричинило збільшення надходжень іноземних інвестицій в аграрний сектор на 2 501 млн. грн. більше за попередній 2016 р., що є позитивною динамікою для розвитку економіки країни [4].

Продовження процесу підвищення інвестиційної привабливості підприємств сільського господарства є одним із головних завдань, яке передбачає вирішення проблеми на всіх рівнях господарювання [1, с. 67–71]. Було розглянуто основних інвесторів у 2017 р. в аграрний сектор (рис. 3).

Згідно з рис. 3, основним інвестором у сільське господарство України є Кіпр (287,1 млн. дол. США), це зумовлено тим, що на Кіпрі знаходяться офшорні зони та по факту це інвестиції українців. Формування інвестиційної стратегії розвитку України спрямовується на сільське виробництво, забезпечення продовольчої безпеки країни, розвиток переробних галузей та ін.

Загалом за півроку 2017 р. обсяг прямих іноземних інвестицій становив 6 373,9 млн. дол. США. Якщо розглядати інвестування Україною інших країн, то найбільший обсяг інвестицій був спрямований на Кіпр (5 931,7 млн. дол. США), до Російської Федерації (147,4 млн. дол. США), Віргінських Британських Островів (59,8 млн. дол. США), Польщі (51,1 млн. дол. США), до країн Європейського Союзу (6128 млн. дол. США) [8]. Основними галузями інвестування є підприємства наукової та технічної діяльності. Необхідно зазначити, що агропромисловий комплекс потребує залучення інвестицій для розширення ринків та підвищення якості продукції [1, с. 67–71]. Проте агропромисловий сектор має низьку інвестиційну привабливість, оскільки обсяг інвестицій зменшився у 2014 р. та поступово збільшується надалі, але темпи його зростання малі для потреб підприємств.

Інвестори, які розглядають підприємства аграрного сектора для інвестування, звертають увагу на такі фактори [2, с. 168]:

- забезпеченість підприємства кваліфікованими трудовими ресурсами;
- привабливість підприємства з боку природного складника, наявність необхідних ресурсів для діяльності;
- вплив нормативно-правової бази на підприємство;
- інфраструктурна привабливість;
- достатність технічної бази підприємства;
- фіскальна привабливість.

Незважаючи на те що Україна має досить високу привабливість через родючі землі та збільшення врожайності, вона відстає від європейських та світових показників. Проте країна має кращі умови для аграрного сектора, ніж інші країни світу. Головними проблемами є низький рівень технічного оснащення сільськогосподарських підприємств та застаріла база основних засобів, оскільки терміни використання перевищують удвічі нормативні [9, с. 105–108]. Фондоозброєність досліджуваної галузі зменшилася у 4,5 рази порівняно з попередніми роками.

Також проблемами для залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор України є нестійка законодавча база, у тому числі податкова, введення мораторію на продаж сільськогосподарських земель. За умов урегулювання цих проблем іноземні інвестиції збільшаться та аграрний сектор зможе швидше розвиватися, тим самим введе Україну на новий рівень на міжнародному ринку товарів. Також на інвестування впливає нестабільна політична ситуація на сході України, через що помітно зменшився обсяг надходження іноземних інвестицій [6, с. 136–143]. Ці проблеми значно зменшують інвестиційну привабливість галузі сільського господарства.

Отже, для поліпшення інвестиційної привабливості аграрного сектора необхідно вжити такі заходи [10, с. 204–207]:

1. Удосконалити та зробити більш привабливою для розвитку підприємств податкову політику.
2. Зменшити податковий тиск на підприємства сільського господарства.
3. Сформувати ефективну систему страхування інвестиційних ризиків.
4. Створити стабільну законодавчу базу.
5. Спростити процедури інвестиційного процесу.
6. Вести боротьбу з корупцією та злочинністю в країні.
7. Створити спеціальні економічні зони в більш економічно слабких регіонах країни.
8. Забезпечити фінансування пріоритетних галузей економіки України.
9. Сприяти розвитку фондового ринку, який буде відповідати міжнародним стандартам.

Висновки. У підсумку зазначимо, що сучасний стан підприємств сільського господарства та їх тенденції вказують на необхідність удосконалення інвестиційної політики держави в аграрному секторі. Цілі політики повинні враховувати рівень розвитку підприємств та бути спрямовані на відтворення підприємств сільського господарства, забезпечення товарної безпеки держави та розвиток рівня життя населення, яке проживає в сільських місцевостях.

Головними проблемами недостатнього рівня інвестування аграрного сектора є насамперед складна процедура надходження іноземних інвестицій в Україну та низький рівень інвести-

ційної привабливості галузі. Також проблемами залучення інвестицій є: відсутність ефективної аграрної реформи, яка б призвела сектор до розвитку; політичний конфлікт на сході України; недовіра інвесторів до законодавства, оскільки нормативно-правова база постійно змінюється та уряд змінює свої рішення; високий рівень корупції в країні; незацікавленість державних органів у розвитку аграрного сектору.

Отже, у разі запровадження ефективної інвестиційної політики в галузі сільського господарства активізується процес інвестування сектору, що зможе вплинути на стабілізацію економічного стану України у цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безп'ята І.В. Особливості залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки. Економіка і суспільство. 2016. № 4. С. 67–71.
2. Готра В.В. Сучасний стан, фактори забезпечення та напрями активізації інвестиційної діяльності у сфері сільського господарства. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 6. С. 168.
3. Жорова А.М., Чемеринська К.П. Інвестиційна привабливість аграрних підприємств України як передумова збільшення обсягів іноземних інвестицій. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 12(1). С. 38–41.
4. Капітальні інвестиції в сільське господарство в 2016 р. збільшилися в 1,5 рази. URL: <http://milku.info/uk/post/kapitalni-investicii-v-silске-gospodarstvo-v-2016-r-zbilisilisa-v-15-razi>.
5. Лупенко Ю.А., Лупенко Є.І. Інвестування розвитку сільськогосподарства. Економіка АПК. 2014. № 12. С. 61–67.
6. Назаренко І.М. Аналіз інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств регіонів України. Проблеми економіки. 2015. № 4. С. 136–143.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html.
8. Офіційний сайт Інституту аграрної економіки. URL: <http://www.iae.org.ua>.
9. Сімків Л.Є. Особливості інвестиційних процесів у регіонах України на сучасному етапі. Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка». 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 105–108.
10. Юрчик І.Б., Маценко А.А. Іноземні інвестиції в Україні: проблеми і перспективи. Молодий вчений. 2016. № 5(32). С. 204–207.